

KARDINÁL HAULIK

Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie

Vydavateľ: Haulikov inštitút, Trnava 2020
elektronická publikácia

ISBN 978-80-973532-2-3

HAULIKOV INŠTITÚT

v spolupráci so:

ŠTÁTNYM ARCHÍVOM BRATISLAVA

ZDRUŽENÍM ŽIVOTNÝMI CESTAMI JÁNA PALÁRIKA

COLLEGIUM HUMANUM WARSZAWA

Zborník

z medzinárodnej vedeckej konferencie na tému:

Kardinál Haulik

Trnava, 10. decembra 2019

Vedecký výbor:

- prof. Ing. Paweł Czarnecki, PhD, MBA, MPH,DBA, LL.M,
Dr h.c. - Rzeczpospolita Polska
- prof. Mgr.art. Božidara Turzonovová, Ph. D.
- doc. Dr.h.c. Ing. Ján Jasovský, PhD.
- doc. dr. Jan Popelka, CSc – Česká republika
- doc. ThLic. Mgr. Pavol Zemko, Th. D., Ph.D.h.c., EMBA,
LL.M, O.C.H. – associate professor

Organizačný výbor:

- PhDr. Beáta Áčová, PhD, MBA, LL. M.
- PhDr. Mária Marková, PhD
- Mgr. Ľubica Blažencová, PhD
- PhDr. PaedDr. Mgr. Martin Klement, MBA, LL. M.
- PhDr. Simona Rečná
- Mgr. Jarmila Šturdíková
- Mgr. Monika Šturdíková
- Mgr. Vladimír Žák
- Bc. Ivona Matúšová, MBA, O.C.H.

Moderátori konferencie:

- Ľubica Štefunková
- Alojz Matúš

Fotodokumentácia:

- PhDr. Mária Marková, PhD

Zostavovateľ zborníka:

- doc. ThLic. Mgr. Pavol Zemko, Th. D., Ph.D.h.c., EMBA,
LL.M, O.C.H. – associate professor

Recenzenti zborníka z konferencie:

- PhDr. Mária Marková, PhD
- PhDr. PaedDr. Mgr. Martin Klement, MBA, LL. M.

Technická spolupráca na zborníku:

- Bc. Ivona Matúšová, MBA, O.C.H.

Za obsah príspevkov zodpovedajú autori; text neprešiel jazykovou úpravou.

Program konferencie:

Štvrtok 12.decembra 2019

- ***Privítanie:***

Ľubica Štefunková + Alojz Matúš, členovia *Výboru* Haulikovho inštitútu

- ***Prednášky:***

1. prof. Ing. Paweł Czarnecki, PhD, MBA, MPH,DBA, LL.M., Dr h.c.: Collegium humanum Warszawa + doc. ThLic. Mgr. Pavol Zemko, Th. D., Ph.D.h.c., EMBA, LL.M., O.C.H. – associate professor, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava a Haulikov inštitút, predseda: *Z Trnavy do Záhrebu pod ochranou sv. Marka Križina*

2. Mgr. Ľubica Blažencová, PhD: Pedagogická fakulta Univerzita Komenského Bratislava: *Kultúrny a historický kontext pôsobenia Juraja Haulika v Chorvátsku*

3. PhDr. Beáta Áčová, PhD, MBA, LL. M. – Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava + PhDr.

PaedDr. Mgr. Martin Klement, Ph.D.h.c., MBA, LL.M. – Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava, doktorand + PhDr. Simona Rečná, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava + Bc. Ivona Matúšová, MBA, O.C.H. – Haulikov inštitút, podpredsedníčka: *Haulikov inštitút v prospech kardinála Haulika*

4. PhDr. Ľuba Lučanská, prekladateľka: *K uzavretiu Jubilejného roka kardinála Haulika*

- ***Diskusia***
- ***Uvedenie publikácie – prekladu:*** Dr. DEZELIČ, V., st. TRNAVSKÝ RODÁK KARDINÁL HAULIK, ZÁHREBSKÝ ARCIBISKUP 1788 – 1869 - *do života*: Všetci členovia Výboru Haulikovho inštitútu + Všetci členovia Dozornej rady Haulikovho inštitútu + PhDr. Ľuba Lučanská, prekladateľka + Mgr. Tomáš Letavay, tlačiar
- ***Záver***

Z TRNAVY DO ZÁHREBU POD OCHRANOU SV. MARKA KRIŽINA

Paweł Czarnecki - Pavol Zemko

Abstrakt

Už počas jeho života ho volali *Boží svátec*, lebo viedol príkladný duchovný život. Stal sa skutočným *otcom záhrebského arcibiskupstva* ako aj všetkých jeho *chudobných, sirôt a trpiacich*. Zo svojej významnej pozície arcibiskupa, kardinála a zástupcu bána sa stal *mecénom umenia a literatúry*. Narodil sa ako Slovák a zomrel ako Chorvát.

Kľúčové slová

Prvý chorvátsky arcibiskup a kardinál, Slovák, mecén, bán

Juraj Haulik bol mimoriadne nadaný – plynule ovládal slovenčinu, maďarčinu, latinčinu, francúzštinu, taliančinu, chorvátčinu ako aj chorvátske - kajkavské a štokavské nárečie. Zachoval sa nám aj zoznam jeho publikačnej činnosti, ktorý svedčí o jeho talentoch:

1. *Facultates et privilegia vice – archidiaconis*, Zagrabiae 1838
2. *Honorabilibus in Christo presbyteris*, Zagrabiae 1838
3. *Sermo pastoralis quem Georgius Haulik ... ad clerum populumque dixit*, Vindobonae 1838
4. *Venerabilibus fratribus, filiisque ... salutem*, Zagrabiae 1838
5. *Allocutiones ... Georgii Haulik ... quarum altera aperuit altera clausit generalem regnorum... congregationem*, Zagrabiae 1840
6. *Dictio... Georgii Haulik... cum... comitem Haller... in banum... installaret habita*, Zagrabiae 1842
7. *Venerabiles fratres, dilecti filii*, Zagrabiae 1842

8. *Venerabilibus fratribus... universo clero*, Zagrabiae 1843
9. *Allocutio ... Georgii Haulik... ad alumnos Seminarii*, Zagrabiae 1844, 1846
10. *Venerabilibus fratribus... universo clero*, Posonii 1844
11. *Officia varia... impensis Georgii ab Haulik*, Zagrabiae 1845
12. *Venerabiles fratres*, Zagrabiae 1845
13. *Allocutio ... Georgii Haulik... ad clerum juniorem*, Zagrabiae 1847
14. *Venerabiles fratres...* Zagrabiae 1847
15. *Venerabiles fratres dilectissimi filii*, Zagrabiae 1847
16. *Venerabilibus fratribus salutem in Domino sempiternam*, Zagrabiae 1847
17. *Dictio ... Georgii Haulik... ad status et ordines*, Zagrabiae 1848
18. *Venerabiles fratres et filii...*, Posonii 1848
19. *Venerabiles fratres et filii...*, Viennae 1848
20. *Venerabiles fratres, filii dilectissimi...*, Zagrabiae 1848
21. *Selectiores encyclicae literae et dictiones sacrae*, 1. – 4., Viennae 1850 – 1858
22. *Selectiores encyclicae literae et dictiones sacrae*, 5. – 7., Zagrabiae 1862 – 1867
23. *Oesterreich der Konkordatenstaat*, Wien 1859
24. *Zur italienischen Frage*, Wien 1859

K vydaným opublikovaným prácam musíme pridať aj jeho rukopisnú *Vieroučno – právno – fundamentálnu rozpravu*, ktorá sa nachádza v Arcibiskupskom archíve v Záhrebe. Časť niektorých osobných (kardinálsky klobúk, zvonček, ukazovátko, nádoba na atrament) a liturgických (berla, misál, ampulky na sv. omšu, ampulky na sv. oleje) artefaktov, ktoré používal kardinál Haulik, sa nachádza v Klenotnici katedrálneho chrámu v Záhrebe.

*J. Em. Mons. ThDr. Juraj kardinál Haulik, záhrebský arcibiskup*¹

¹https://www.google.com/search?q=kardin%C3%A1l+Haulik,+foto&client=firefox-b-d&tbn=isch&source=iu&ictx=1&fir=VXa2If7q7lby6M%253A%252CTzi_NIrjUpspdM%252C_&vet=1&usg=AI4_-kQyNHwKfQzOV6mWM9L7-paeHpgfvg&sa=X&ved=2ahUKEwiEg4bJrovmAhXj1uAKHWjXDH0Q9QEwBHoECAoQCO#imgsrc=VXa2If7q7lby6M:

Narodil sa 29.apríla 1788 v Trnave, Jurajovi (správcovi arcibiskupského majetku a dvornému sudcovi) a Kláre rod. Repkayovej (dcére komisára nitrianskej župy) – ešte mal dvoch bratov (Emerica a Gašpara), v tesnej blízkosti dnešného katedrálneho chrámu sv.Jána Krstiteľa, uršulínskeho kostola sv. Anny a farského kostola – baziliky minor sv.Mikuláša, kde ho aj pokrstili; tam mal potom aj subdiakonskú – 1.decembra 1810, diakonskú – 3.decembra 1810 a kňazskú vysviacku – 18.apríla 1811 a to prostredníctvom Mons. Miklósa Rauschera, ostrihomského pomocného biskupa; u uršulínok – 6.mája 1811 svoje kňazské primície, kde sú uložené relikvie sv. Košických mučeníkov – Poliaka – sv. Melichara Grodzieckeho; Rumuna – sv. Štefana Pongrácza a Chorváta – sv. Marka Križina, rodáka z mesta Križevci, ktoré udelilo kardinálovi Haulikovi na 25.výročie biskupskej služby v roku 1863 čestné občianstvo.

*Sv. Košickí mučeníci – sv. Marek Križin v strede*²

² <https://www.ke-arcidieceza.sk/sk/sv-kosicki-mucenici>

Po kňazskej vysviacke bol: kaplánom v Komárne, 1811; archivárom, zapisovateľom a tajomníkom vikárskeho úradu v Budíne, 1811; v roku 1819 získal na univerzite v Pešti doktorát z teológie; potom bol tajomníkom arcibiskupského úradu v Ostrihome, 1820; tajomníkom synody v Bratislave, 1822; predsedom súdnej stolice Ostrihomskej župy, 1824; ostrihomským kanonikom, 1825; účastníkom synody v Bratislave, 1828; ďalej členom regentskej deputácie v Pešti; pracoval na Štátnom uhorskom regentstve v Pešti a ako radca Uhorského regentského parlamentu; v roku 1830 bol menovaný za titulárneho biskupa Prištiny – bez vysviacky; ďalej pracoval ako dvorný radca a referent Uhorskej dvornej kancelárie vo Viedni, 1831; veľprepoštom Záhrebskej kapituly a priorom vranského priorátu, 1832; a napokon bol menovaný za záhrebského biskupa, po smrti Slováka z Malženíc, Mons. Alexandra Alagoviča (1760 – 1837).

Busta Mons. Alexandra Alagoviča v rodných Malženiciach ³

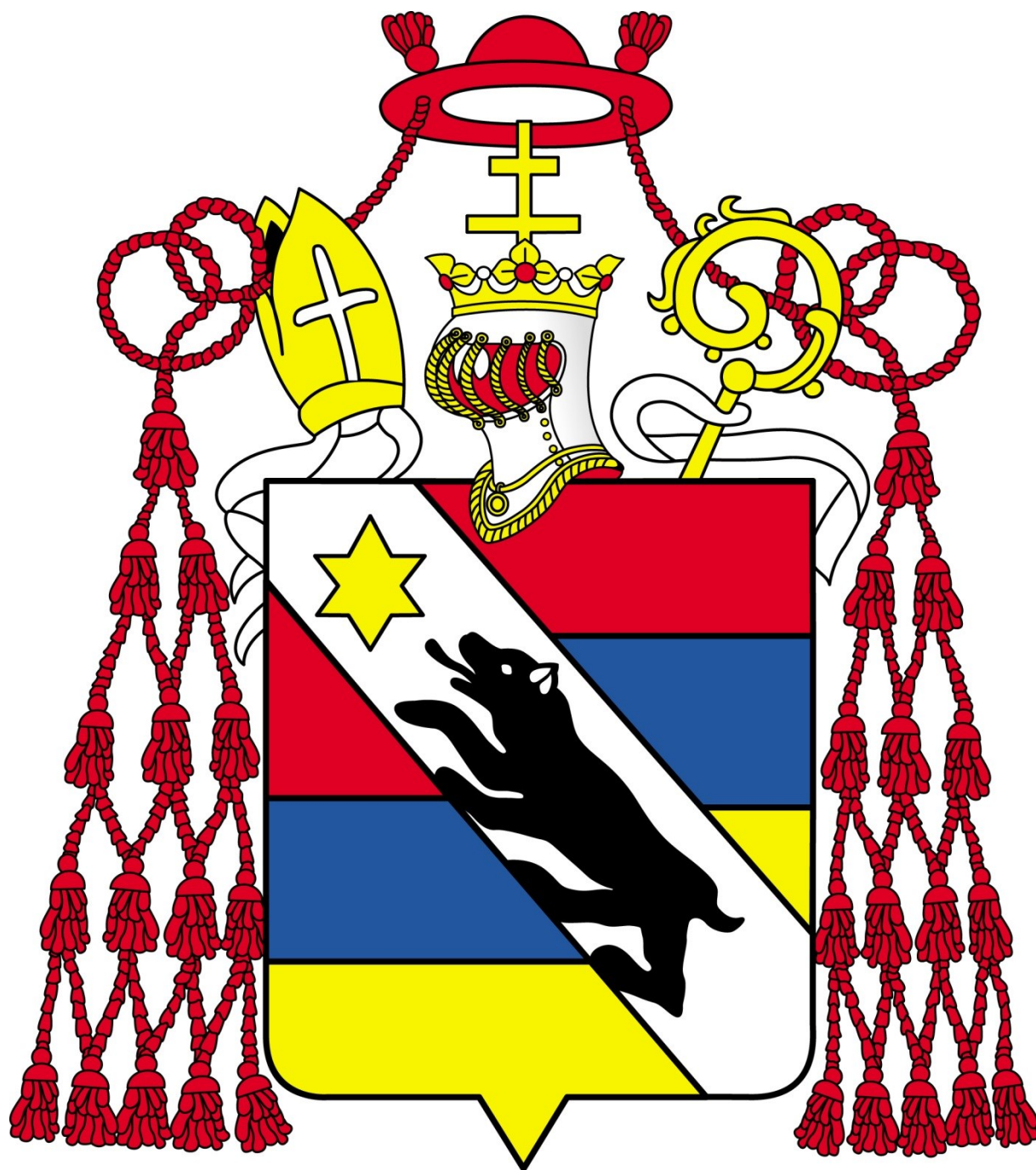
³ <https://www.google.com/search?q=Mons.+Alagovi%C4%8D&xsrf=ACYBGNOsLioIbwawZcgUfB86PkQW-uVahw:1574804636923&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=BZhWIKYrVFygzM%253A%252CcdnShBuRDSa0>

Najskôr ho 8.mája 1837 nominoval cisár Ferdinand I. (1793 – 1875), ktorému zložil sľub vernosti 11.mája 1837. Jeho nomináciu potvrdil pápež Gregor XVI. (1765 – 1846) menovacou bulou 2.októbra 1837. Za biskupa ho vysvätil 10.decembra 1837 apoštolský nuncius vo Viedni Mons. Lodovico Altieri (1805 – 1867), služobník Boží, ktorého proces vyhlásenia za svätého sa začal v roku 2009.⁴ Do Záhrebu prišiel 7.januára 1838 a na druhý deň 8.januára 1838 bol slávnostne uvedený do úradu záhrebského biskupa v Katedrále Nanebovzatia Panny Márie a svätých Štefana a Ladislava. Prijal od kráľa erb zaniknutej šľachtickej dynastie Dubniczkyovcov, k čomu postupne pribudli jeho arcibiskupské a kardinálske insígnie. Erb odborne popísal PhDr. Ladislav Vrtel, A.I.H., O.C.H. – Herold Slovensko, hlavný štátny radca pre heraldiku.⁵ Dvakrát bol zástupcom bána – správcu celého Chorvátska – 1838 – 1842 a 1845 – 1848.

[6M%252C_&vet=1&usg=AI4_-kTc2ciBaR9fOUuroL8b0vJhLyNUwA&sa=X&ved=2ahUKEwj2p-W37IjmAhWLohQKHfFWB7sQ9QEwAHoECACQBg#imgdii=eYY4Y6ojRzqt_M:&imgsrc=BZhWIKYrVFygzM:&vet=1](https://www.wikiwand.com/en/Lodovico_Altieri)

⁴ Porov. https://en.wikipedia.org/wiki/Lodovico_Altieri

⁵ Porov. ZEMKO, P. 2014. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie na tému: *Cyrlometodskí nasledovníci Haulik, Moyses, Palárik ako i z príležitosti Valného zhromaždenia Haulikovho inštitútu v Trnave, Záhreb 14. – 16.mája 2014*. Trnava: Pre Haulikov inštitút Vydavateľstvo Ivona Matúšová, 2014, 142 s. ISBN 978 – 80 – 89413 – 34 – 8.

Erb kardinála Haulika prepísaný do súčasnej podoby dr. Vrtelom

Na kardinála Haulika budú v Záhrebe spomínať⁶ jednak sestry milosrdnice, ktoré 6.septembra 1847 uviedol do Záhrebu a na hlavnom oltárnom obraze sv. Vinka ho dali v kňazskom pluviiály a s biskupskými insígniami – pektorálom, mitrou a berlou – namaľovať; pričom mu aj v átriu svojho kláštora odhalili bustu a náš Haulikov inštitút *Haulikovi, Moysesovi a Šulekovi* odhalil v susednej rehoľnej dievčenskej strednej škole 5.októbra 2015 pamätnú tabuľu.⁷ Rovnako tak vlastní sestry aj nemocnicu a pred ňou je tiež busta kardinála Haulika. Z vd'ačnosti za povolanie do Záhrebu aj rehoľa jezuitov odhalila kardinálovi v bazilike Najsv. Srdca Ježišovho pamätnú tabuľu. Okrem toho má v Záhrebe svoju ulicu; v roku 1839 dokončil tam aj *Park Maksimir*, kde v tzv. *Švajčiarskom dome* odpočíval, požehnal tam aj kaplnku sv. Juraja, park sa v jeho čase volal po ňom *Jurjaves* či *Jurjevac*; 15.mája 2014 tam náš Haulikov inštitút odhalil pamätnú tabuľu.

V roku 1868 založil Haulik dodnes existujúce *Hrvatsko kniževno društvo svetog Jeronima*;⁸ bol o ňom natočený dokumentárny film;⁹ Chorvátska a Slovenská pošta spolu vydali v roku 1999 príležitostnú známku;¹⁰ v Chorvátsku o ňom vyšla publikácia: BIONDIĆ, I. 2010. *Kardinal Haulik. Prorok jugoslavenske propasti*. Zagreb: Vlastita naklada, 115 s. ISBN 978 – 953 – 98851 – 2 – 4 ako i dvakrát vydaný životopis kardinála Haulika, prvý raz v roku 1929 a potom: DEŽELIĆ, V. st. 2009. *Kardinal Haulik nadbiskup zagrebački 1788 – 1869. Prigodom 140.obljetnice smrti kardinala Haulika (1788 – 1869 – 2009)*. Zagreb: Glas Koncila,

⁶ Porov. <https://alchetron.com/Juraj-Haulik>

⁷ Porov. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie na tému: *Moysesovo dielo v prospech Slovanstva, Záhreb 5.októbra 2015*. 2015. Záhreb: Spoločnosť chorvátsko – slovenského priateľstva, 2015, 128 s. ISBN 978 – 953 – 97153 – 7 – 1.

⁸ Porov. https://hr.wikipedia.org/wiki/Hrvatsko_knji%C5%BEevno_dru%C5%A1tvo_svetog_Jeronima

⁹ Porov. <https://www.youtube.com/watch?v=bhkyGGEW44M>

¹⁰ Porov. <https://www.pofis.sk/katalog/produkty/znamka-1999-osobnosti-juraj-haulik>

2009, 292 s. ISBN 978 – 953 – 241 – 197- 3,¹¹ na ktorý náš inštitút získal autorské práva, podarilo sa nám ho preložiť a teraz i vydať.¹²

To bude po *poštovej známke a publikácii* ďalšia haulikovská pamiatka v jeho rodnej Trnave. Okrem nich je to predovšetkým *rodný dom v Trnave* s chorvátskou *pamätnou tabuľou* z roku 21. – 22.septembra 1929 reinštalovanou v roku 1999 na Námestí sv. Mikuláša a v susedstve *Haulikovej ulice* – odhalili ju za Chorvátov: Mons. Antun Bauer (1856 – 1937), záhrebský arcibiskup, Mons. Alojzije Mišić (1859 – 1942), mostarský biskup a dr. Velimir Deželić, st. (1864 – 1941) – autor monografie a za Slovákov: Mons. Pavol Jantusch (1870 – 1947), biskup a trnavský apoštolský administrátor, Mons. Marian Blaha (1869 – 1943) – banskobystrický biskup, Mons. Andrej Hlinka (1864 – 1938), predseda Spolku sv. Vojtecha; *busta* v átriu Spolku sv.Vojtecha v Trnave z roku 1999 – za účasti Mons. Josipa Bozanića, záhrebského arcibiskupa, Mons. Luigiho Dossenu (1925 – 2007), apoštolského nuncia na Slovensku a trnavského arcibiskupa Mons. Jána Sokola a jeho pomocných biskupov: Mons. Dominika Tótha (1925 – 2015) a Mons. Štefana Vrableca (1925 – 2017); no predovšetkým si jeho pamiatku a odkaz chce uchovať po ňom pomenovaný náš *Haulikov inštitút*, s erbom, v ktorom je označenie *Institutum Haulikianum*, ako i naša *modlitba* aj za Haulika, ocenenia: *Cena kardinála Haulika* a *Ordo cardinalis Haulik*; z príležitosti 230.výročia narodenia a 150.výročia úmrtia sme vyhlásili *Rok kardinála Haulika* od 20.apríla 2018 do 11.mája 2019. Jeho symbolickou bodkou – záverom je dnešný deň, 10.december 2019 v Trnave: Konferencia na tému *Trnavský rodák kardinál Haulik* a uvedenie prvej haulikovej publikácie do života.

¹¹ Porov. https://issuu.com/glaskonc/docs/haulik_knjiga

¹² Porov. DEŽELIČ, V. 2019. *Trnavský rodák kardinál Haulik záhrebský arcibiskup 1788 – 1869*. Trnava: Haulikov inštitút, 2019, 208 s. ISBN 978 – 80 – 570 – 0842 – 2.

Kardinálovi Haulikovi udelili ocenenia už za jeho života: jednak už v úvode spomínané čestné občianstvo mesta Križevci - 1863; tiež v Koprivnici – 1864; ale i predtým: vojvodcovský kríž Radu sv. Štefana – 1849; veľký kríž Cisárskeho Radu Leopolda – 1856; veľkokríž Radu sv. Štefana – 1859. Významným ocenením bolo nie len povýšenie záhrebského biskupstva na arcibiskupstvo, ale zároveň aj povýšenie Haulika za arcibiskupa – metropolitu pápežom bl. Piom IX. (1792 – 1878), v roku 1852. Najvýznamnejšie ocenenie mu udelil pápež bl. Pius IX, keď ho 16.júna 1856 vymenoval za kardinála – presbytera a prideliť mu v Ríme kostol *Dei santi Quirico e Gulitta*. Zároveň mu prideliť členstvo vo vatikánskych kongregáciách. Na sviatok sv. Jozefa, 19.marca 1857, mu vo Vatikáne sám pápež bl. Pius IX. odovzdal kardinálsky prsteň. Už ako kardinál sa zúčastnil na posviacke ešte nedokončenej Katedrály Nanebovzatia Panny Márie a sv. Vojtecha – baziliky v Ostrihome, 31.augusta 1856,¹³ krátko po svojom menovaní. Rovnako tak už ako arcibiskup a kardinál spolu s ďalším známym chorvátskym biskupom Josipom Jurajom Strossmayerom (1815 – 1905) z Ďakova¹⁴ boli hlavnými aktérmi miléniových osláv 1.000.výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda k Slovanom.¹⁵

In memoriam mu v našich časoch udelil predseda Trnavského samosprávneho kraja, Tibor Mikuš: *Pamätnú medailu Cyril a Metod* – 15.mája 2014 a *Čestné občianstvo Trnavského samosprávneho kraja* – 2.októbra 2014.

Bol pastierom - velikánom, ale aj patriotom zároveň a chcel, aby takými boli aj jeho kňazi. Preto *kardinál 24.januára 1864 vydal*

¹³ Porov. <https://www.bazilika-esztergom.hu/sk/historia>

¹⁴ Porov. https://en.wikipedia.org/wiki/Josip_Juraj_Strossmayer

¹⁵ Porov. ZEMKO, P. 2014. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie na tému: *Cyrilometodskí nasledovníci Haulik, Moyses, Palárik ako i z príležitosti Valného zhromaždenia Haulikovho inštitútu v Trnave, Záhreb 14. – 16.mája 2014*. Trnava: Pre Haulikov inštitút Vydavateľstvo Ivona Matúšová, 2014, 142 s. ISBN 978 – 80 – 89413 – 34 – 8.

*Pastiersky list O spôsobe, akým môžu kňazi najlepšie dokázať vlastenectvo. Podľa neho je skutočným vlastencom kňaz, ktorý si svoje povinnosti vykonáva tak, ako treba. Patriotizmus sa najlepšie dokazuje vedomým pričinením sa o jemu zverenú školu, zbožným vykonávaním bohoslužieb, riadnou spoveďou, rozumným vedením kajúcnikov, zmierovaním rozhádaných manželov a susedov, utešovaním v rôznych ťažkostiach, všestrannu starostlivosťou o živých, zdravých aj chorých, ba aj mŕtvych veriacich.*¹⁶ Myslím si, že takým bol aj jeho kňaz a profesor dr. Štefan Moyses, neskorší jeho spolubrat v biskupskej službe v Banskej Bystrici. Ale takými by sme sa mali usilovať byť aj my všetci, a to bez rozdielu.

Literatúra a použité informačné pramene

DEŽELIČ, V. st. 2009. *Kardinal Haulik nadbiskup zagrebački 1788 – 1869. Prigodom 140.obljetnice smrti kardinala Haulika (1788 – 1869 – 2009)*. Zagreb: Glas Koncila, 2009, 292 s. ISBN 978 – 953 – 241 – 197 – 3.

DEŽELIČ, V. 2019. *Trnavský rodák kardinál Haulik záhrebský arcibiskup 1788 – 1869*. Trnava: Haulikov inštitút, 2019, 208 s. ISBN 978 – 80 – 570 – 0842 – 2.

Kontaktné údaje

prof. Ing. Paweł Czarnecki, PhD, MBA, MPH,DBA, LL.M,
Dr h.c. – rektor
Collegium Humanum Szkoła Główna Menedżerska
ul. Moniuszki 1A
00 - 014 Warszawa

¹⁶ DEŽELIČ, V. 2019. *Trnavský rodák kardinál Haulik záhrebský arcibiskup 1788 – 1869*. Trnava: Haulikov inštitút, 2019, 208 s. ISBN 978 – 80 – 570 – 0842 – 2.

RZECZPOSPOLITA POLSKA

rektorat@humanum.pl

a

doc. ThLic. Mgr. Pavol Zemko, Th. D., Ph.D.h.c., EMBA, LL. M,
O.C.H. – associate professor

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety
Bratislava

a

Haulikov inštitút - predseda

Tehelná 6/B

917 01 Trnava

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

pavolzemko@gmail.com

KULTÚRNY A HISTORICKÝ KONTEXT PÔSOBENIA JURAJA HAULIKA V CHORVÁTSKU

Lubica Blažencová

Abstrakt

Práca poskytuje pohľad na biskupa Juraja Haulika, významnú osobnosť chorvátskych dejín 19. storočia. Prináša informácie o jeho živote na Slovensku, vzdelávaní sa a práci v cirkevnej oblasti s dôrazom na jeho príchod do Záhrebu a pôsobenie v Chorvátsku. Poukazuje na aktivity v cirkevnej, kultúrnej, politickej a jazykovednej oblasti v kontexte národného obrodnenia v Chorvátsku a o spolupráci s biskupom Štefanom Moysesom.

Kľúčové slová

biskup, cirkevný, ilýrsky, Chorvátsko, Haulik, Moyses

Abstract

The work provides a view of Bishop Juraj Haulik, an important personality of Croatian history of the 19th century. It brings information about his life in Slovakia, education and work in the ecclesiastical area with emphasis on his arrival in Zagreb and his work in Croatia. It refers to activities in the ecclesiastical, cultural, political and linguistic fields in the context of the national revival in Croatia and about cooperation with Bishop Štefan Moyses.

Keywords

Bishop, Illyrian, ecclesiastical, Croatia, Haulik, Moyses

Pri pohľade do spoločnej histórie tak blízkych krajín ako je Slovensko a Chorvátsko sa stretneme na poli literatúry v prvom rade s dvojdomosťou Martina Kukučina, ktorý zohral významnú úlohu pri budovaní mostov medzi našimi kultúrami a literatúrami. K zbližovaniu Jadranu a slovenských Tatier prispeli i diela Tatry a more či Jaderské listy Svetozára Hurbana Vajanského. Nezanedbateľnú stopu zanechal aj pobyt Jozefa Miloslava Hurbana či samotného Ľudovíta Štúra v Záhrebe pred vypuknutím povstania v r. 1848/49. Okrem literárnych aktivít obohatil pole slovensko-chorvátskych vzťahov Bohuslav Šulek, ktorý od roku 1838 žil až do svojej smrti v Chorvátsku, v Záhrebe, kde blízko spolupracoval s Ľudovítom Gajom, publikoval a redigoval viacero chorvátskych novín.

Ak však pole literatúry rozšírime, nesmieme opomenúť Štefana Moysesu a jeho dlhoročný pobyt v Záhrebe. Moysesovu životnú cestu zhrnul S. H. Vajanský takto: „Moyses patrí k najväčším zjavom slovenského znovuzrodenia, trebárs osudom hore vyššie spomínaným zachytený, päťdesiattri roky vzdialený od národa svojho, na slavianskom juhu pracoval, myslel i trpel uprostred pobratimského národa horvatského. Až na sklonku života svojho, už starec, prácami presilený, navrátil sa k nám.“¹⁷ V Záhrebe sa s jeho pôsobením a menom spájajú i ďalšie dve postavy Slovákov, ktorých významné aktivity sú na Slovensku doposiaľ málo prebádané, napriek tomu, že v Chorvátsku sa stali významnými osobnosťami cirkevných dejín. Je to záhrebský biskup, rodák z Malženíc na Slovensku, Alexander Alagovič (1760 – 1837) a arcibiskup Juraj Haulik (1788 – 1869). Obaja sú považovaní za chorvátskych buditeľov. O ich významnom pôsobení a spolupráci píše chorvátsky slavista a filológ Alojz Jembrih vo svojej monografickej práci venovanej Š. Moysesovi nasledovne:

¹⁷ VAJANSKÝ, Svetozár Hurban: *Storočná pamiatka narodenia Štefana Moysesu, biskupa baňskobystrického, Jeho veličenstva skutočného tajného radcu, doktora filozofie, predsedu Matice slovenskej atď. atď.* 1797 — 1897. Svojím nákladom vydal Kníhkupecko-nakladateľský spolok v Turč. Sv. Martine. Tlačou Kníhtlačiarsko-účastinárskeho spolku v Turč. Sv. Martine. 1897, str. 7.

„Pôsobenie Štefana Moyzesa v Záhrebe (1828 – 1851) a jeho aktívnu činnosť v Chorvátsku sprevádzala prítomnosť dvoch záhrebských biskupov, tiež Slovákov, a to Aleksandara Alagovića (1760 – 1837, biskupa od roku 1829) a Juraja Haulika (1788 – 1869, biskup od roku 1837), ktorí spolu s diecéznou pastoračnou praxou tvrdo pracovali na zvyšovaní chorvátskej kultúry a literatúry a obzvlášť obhajovali záujmy Chorvátska v jazykových otázkach a otázkach svojej nezávislosti v spore s Rakúskom a Maďarskom.“¹⁸

Arcibiskup Juraj Hulik, rodák z Trnavy, je na Slovensku známy málo, kým v Záhrebe je považovaný za významnú osobnosť chorvátskych dejín 19. storočia. Okrem intenzívnej práce pre pozdvihnutie katolíckej cirkvi v Chorvátsku zasiahol do formovania chorvátskeho jazyka, stal sa podporovateľom kultúry a literatúry a v neposlednom rade jedným z osnovateľov známeho chorvátskeho parku Maximir.

O jeho živote sa slovenský čitateľ dozvedá predovšetkým prostredníctvom diela Svetozára Hurbana Vajanského – *Život Štefana Moyzesa* (1897), kde sa Vajanský viackrát zmieňuje o Jurajovi Haulikovi, no predovšetkým v kontexte spolupráce so Štefanom Moysesom. „Haulik je veľmi úctyhodný zjav v histórii juhoslavianskeho pohybu, ktorým bol pravda tak zachvátený, že na svoje rodisko úplne zabudol. Aspoň v našom slovenskom živote niet žiadnej stopy; možno podarí sa iným, mne nepodarilo sa nájsť iného potyku, ako je známosť s Moysesom a Štúrom v Prešporku, s posledným počas snemu 1847 — 1848.“¹⁹ Vajanský sa preto snažil podať aspoň stručný pohľad na Haulikov život. Opísal ho iba pár vetami a to nasledovne: „Georg Haulik narodil sa v Trnave dňa 20. apríla 1788. Študoval v Trnave, Ostrihome a vo Viedni; roku 1811 stal sa kňazom,

¹⁸ JEMBRIH, Alojz: *Tragom života i rada Stjepana Moyzesa u Zagrebu (1829. – 1851.)*. Zagreb : Hrvatsko književno društvo Sv. Jeronima u Zagrebu, 2016, str. 55.

¹⁹ VAJANSKÝ, Svetozár Hurban: *Storočná pamiatka narodenia Štefana Moyzesa, biskupa baňskobystrického, Jeho veličenstva skutočného tajného radcu, doktora filozofie, predsedu Matice slovenskej atď. atď. 1797 – 1897*. Svojím nákladom vydal Kníhkupecko-nakladateľský spolok v Turč. Sv. Martine. Tlačou Kníhtlačiarско-účastinárskeho spolku v Turč. Sv. Martine. 1897, str. 23.

1814 konzistoriálnym notárom, 1820 tajomníkom prímasovým, 1824 asesorom Ostrihomskej stolice, 1825 kanonikom ostrihomským. Roku 1830 vymenovaný bol radcom pri uhorskom námestníctve a rok na to radcom pri dvornej kancelárii. V cirkevnej hodnosti stal sa roku 1832 veľprepoštom a roku 1837 biskupom záhrebským a kráľovským tajným radcom.²⁰

Publikácia *Záhrebskí biskupi a arcibiskupi*²¹ a tiež *Chorvátsky biografický lexikón*²² obsahujú o biskupovi Haulikovi pomerne rozsiahle kapitoly, v ktorých sa venujú jeho životnej púti počnúc narodením v Trnave, štúdiom v Trnave, Ostrihome a vo Viedni. Haulik študoval filozofiu a teológiu. Bol polyglot, hovoril siedmimi jazykmi. Okrem teológie sa zaujímal o umenie, hudbu a jazyky. Jeho záujem o vzdelanie narušil vpád Napoleona do Viedne v roku 1809 a spolu s inými študentmi sa i on vrátil do rodnej Trnavy. Tu pokračoval v štúdiu, dokončil skúšky a po ukončení štúdia bol r. 1811 v Trnave vysvätený za kňaza. Svoju prvú omšu slúžil v Kostole sv. Anny (uršulínky) v Trnave.

Cirkevná vrchnosť ho poslala ako kaplána do Komárna a po krátkom čase do Budína, kde osem rokov pôsobil na vikárskom úrade ako archivár, zapisovateľ a potom tajomník. Najprv bol zamestnaný v úrade Ostrihomskeho arcibiskupstva (1814 – 20). Získal doktorát teológie v roku 1820 v Pešti. Bolo to obdobie, počas ktorého bol za ostrihomskeho arcibiskupa vymenovaný Alexander Rudnay. On ustanovil Haulika za svojho tajomníka a tiež tajomníka uhorského prímasa v Ostrihome. V tejto službe sa zúčastnil Národnej synody v Bratislave. Postupne napredoval v cirkevných službách, od r. 1825 bol ostrihomským kanonikom, r. 1828 členom deputácie na Uhorskom sneme v Pešti, r. 1830 prištinským titulárnym biskupom, dvorným radcom Uhorského miestodržiteľského zhromaždenia (Uhorská

²⁰ Tamže, str. 22.

²¹ BATELJA, Juraj: *Zagrebački biskupi i nadbiskupi*. Zagreb : Školska knjiga, 1995, str. 461 – 473.

²² *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 5. Zagreb : Leksikografski Zavod „Miroslav Krleža“, 2002, str. 454 – 456.

národná rada) v Pešti a Uhorskej mestskej kancelárie vo Viedni. O rok neskôr ho vo Viedni vymenovali za dvorného radcu a referenta uhorskej dvornej kancelárie. V roku 1832 (1. júla) vymenovali Juraja Haulika za prepošta záhrebskej kapituly. Napriek svojmu menovaniu Haulik ďalších päť rokov zostal na viedenskom dvore. Situácia sa zmenila, keď v roku 1837 zomrel v Záhrebe biskup Alexander Alagović. Na jeho miesto teda nastúpil Juraj Haulik. Vo Viedni bol vysvätený za biskupa a vydal sa na dlhú cestu do Záhrebu. Neskôr sa stal predsedom súdnej stolice Ostrihomskej župy a od roku 1837 ostrihomským kanonikom.

„Záhrebským biskupom bol menovaný v máji 1837 a v januári 1838 bol uvedený do služby. Pre seba a svojich bratov dostal šľachtický list s titulom de Várallya. Haulik prevzal vedenie Záhrebského biskupstva s vedomím, že je cudzinec, ale rozhodnutý odovzdať sa svojej službe a v úvodnej pastierskej reči povedal kňazom a veriacim: „Porosím Vás i zaprisahávam, aby ste ma považovali za svojho a za toho, kto vašu domovinu považuje za svoju domovinu.“²³

Záhrebská kapitula vydala pri tejto príležitosti tlačou mimoriadne dielo: *Ordo introductionis et installationis Suae Excellentiae domini Episcopi Zagrabienensis, Georgii Haulik*. Biskup putoval z Varaždína do Gradca, Kraljevca a v týchto mestách ho veľmi slávnostne víтали. Následne vstúpil 6. januára do mesta s veľkými poctami a slávou a o dva dni neskôr zasadol na biskupský stolec.

V diele *Tragom života i rada Stjepana Moyses*²⁴ je vskutku veľmi podrobne opísaný Moysesov život, tvorba a záslužné aktivity na poli chorvátskej cirkevnej, pedagogickej, spoločenskej a kultúrnej

²³ Tamže, str. 454.

²⁴ JEMBRIH, Alojz: *Tragom života i rada Stjepana Moyses* (1829. – 1851). Zagreb : Hrvatsko književno društvo Sv. Jeronima u Zagrebu, 2016.

práce. Jednu kapitolu však autor venuje práve biskupovi Haulikovi a jeho veľkolepému príchodu do Záhrebu.

A. Jembrih uvádza i informácie, ktoré odznali v dobovej tlači. Podrobnú správu o Haulikovom slávnostnom príchode v tom čase priniesli *Ilýrske národné noviny* č. 2 z utorka, 9. septembra 1838, a uvedenú udalosť spomínajú v rubrike *Chorvátsko a Slavónia*. Podávajú detailný opis príchodu biskupa Haulika do Záhrebu, jeho odchod z mesta Graz, príchod do Kraljevca, Sesvete o druhej hodine popoludní a jeho prijatie kráľovskou akadémiou v Maximire. Text dokonca opisuje, ako prechádzal Laškou ulicou v Záhrebe a tu ho privítala krásna slavobrána s triumfálnym oblúkom, na ktorom sa nachádzal nápis po ilýrsky a latinsky: „Modré nebo na výšine, dnes trojakým slnkom žiari, ba nech sa našemu veľpastierovi jasnosť, radosť rozžiari! / ISTA TIBI PRAESUL PORTA EST AD PECTORA NOSTRA, QUAE DANMUS IN SEDEM TEMPUS IN OMNE TUAM.“²⁵

O Haulikovom významnom príchode svedčia aj rôzne nápisy, ktoré boli po celom Záhrebe pri jeho príchode. A. Jembrih ich vo svojej monografii uvádza doslovne: „Ži dušou viere. Srdcom kráľovi a činom domovine.“²⁶ Píše, že na Laškej ulici, na biskupskom orfanotrofiu (dnes je tam bohoslovecká fakulta) u pána vtedajšieho farára a riaditeľa istej inštitúcie na priesvitnom okennom skle bolo vidieť ilýrsky erb v podobe hviezdy a polmesiaca na nebi s vychádzajúcim slnkom a zdola nasledujúci nápis: „Illyricae patriae cum luna stella renidet: Sol oriens hodie lumen utrique dabit. (Ilýrska krajina ako mesiac a hviezda svieti: Obe dnes dávajú svetlo vychádzajúceho slnka.)“ (...) „Tu mládeži ilýrskej lýra, oslavuje svojho otca a pastiera.“²⁷ A. Jembrih sa venuje jednotlivým udalostiam Haulikovho príchodu, prepisom súdobej tlače, veľmi pozitívne reagujúcej na jeho príchod do Záhrebu. Pozornosť obracia

²⁵ Tamže, str. 113 – 114.

²⁶ Tamže, str. 117.

²⁷ Tamže, str. 118.

na nápisy plné nadšenia, ktoré jeho príchod vyvolal aj medzi obyvateľmi Záhrebu: „To boli nápisy na uvedených miestach a uliciach, okolo biskupského dvora, ktoré nejakým spôsobom názorne vyzdvihli uvedenie do služby biskupa Juraja Haulika v Záhrebe. Nápisy sú svedectvom o nálade, rozpoložení, ako bol biskup prijatý v Záhrebe. A neprešlo veľa dní od jeho uvedenia do služby a *Ilýrske národné noviny*, IV, č. 4, utorok 16. januára 1838, 13, v rubrike: *Chorvátsko a Slavónia*, priniesli správu nasledujúceho obsahu: „Jeho prevýsosť pán biskup záhrebský Juraj Haulik, dal pri príležitosti svojho uvedenia do služby všetkým vojakom tunajšej posádky pod strážmajstrom dvojdňový plat a dvanásť nádob vína. – Rovnako tak pozrela veľkodušnosť jeho prevýšenosti p. episkopa na tunajšie domy pre chudobných, nemocnicu milosrdných bratov, kláštor Františkánov a úbohých nášho mesta.“²⁸

Svoj počiatkový pastoračný záujem zacielen J. Haulik na kňazov a milosrdné sestry sv. Vincenta. Pre ne kúpil pozemky na vybudovanie kláštora a kostola, podporoval ich charitatívnu a pedagogickú činnosť (založenie materskej školy, ľudovej školy, ženskej učiteľskej školy a pod.). Haulik okrem iného finančne podporil v rokoch 1857 – 59 vybudovanie verejnej nemocnice, ktorá však bola otvorená až v roku 1871 na Vinogradskej ceste v Záhrebe.

Záhrebskí biskupi boli činní nielen na cirkevnej, ale aj na politickej pôde, zastupovali totiž bána, najvyššieho predstaviteľa chorvátskej samosprávy. Juraj Haulik pôsobil vo funkcii zástupcu bána dvakrát. Bolo to od roku 1838, kedy zastupoval chorého Franja Vlašića a od roku 1845 až do menovania Josipa Jelačića r. 1848.²⁹ V tomto období sa stal svedkom ilýrskeho národného hnutia. Juraj Haulik, ale aj Štefan Moyses sa počas svojho pobytu v Chorvátsku aktívne zapájali do národno-zjednocovacieho hnutia južných Slovanov, nazývaného ilyrizmus, podľa mena Ilýrov, starovekého

²⁸ Tamže, str. 121.

²⁹ BATELJA, Juraj: *Zagrebački biskupi i nadbiskupi*. Zagreb : Školska knjiga, 1995, str. 462.

slovanského kmeňa sídliaceho na Balkáne. „V dobách rímskej nadvlády sa západná časť balkánskeho polostrova volala Ilýriou (Illyricum). Pojem „Ilýri“, popri našom „Juhoslovania“ sa v našej staršej spisbe používa ako spoločný názov pre južných Slovanov vôbec.“³⁰

Od obdobia poslednej tretiny 18. storočia prebiehalo národné obrodenie, teda proces spojený so snahou o vytvorenie národného zjednotenia. Spreádzali ho jazykové, kultúrne a aj politické snaženia a zasiahol tak Slovákov, ako i Chorvátov. „Z dôvodov postupného prehlbovania národno-obrodeneckých procesov a čoraz silnejšej snahy národov o zvrchovanosť na svojom území je doba akéhosi dospievania národov aj dobou radikalizácie domácich pomerov, ktorá sa začala prejavovať už v 30. rokoch 19. storočia.“³¹ Ako autori I. Mrva a V. Segeš v kontexte tejto problematiky uvádzajú, z nemad'arských národov mali najlepšie postavenie v Uhorsku Chorváti, pretože Chorvátsko a Slavónsko boli autonómnymi územiami s vlastným snemom a správou a mali zabezpečené kreslá v uhorskom stavovskom sneme.³²

V prvej polovici 19. storočia sa vytvorilo Chorvátske národné hnutie, tzv. ilyrizmus. Bolo to národno-emancipačné hnutie, ktoré sa snažilo, tak ako ostatné slovanské národy, vytvoriť samostatnosť Chorvátska a chcelo politicky, kultúrne, ale aj jazykovo zjednotiť južných Slovanov. Ľudevít Gaj³³ (1809 – 1872) sa stal vedúcou osobnosťou tohto obdobia. Okrem iného stál pri zrode chorvátskych novín *Novine Hrvatske* s literárnym týždenníkom *Danica Horvatzka, slavonszka y dalmatinzka* (1835). Ľudevít Gaj sa stotožnil s myšlienkou, ktorú u nás presadzoval najmä Ján Kollár.³⁴ Bola to

³⁰ VAJANSKÝ, Svetozár Hurban: *Život Štefana Moysesa*. Martin : Vydavateľstvo Matice slovenskej, 1997, str. 158.

³¹ MRVA, Ivan – SEGEŠ, Vladimír: *Dejiny Uhorska a Slováci*, Bratislava : Perfekt, 2012, s. 236 – 237.

³² Tamže, str. 239.

³³ HORVAT, Josip: *Ljudevit Gaj. Njegov život, njegovo doba*. Zagreb : Sveučilišna naklada Liber 1975.

³⁴ Kollár je, podľa P. Podolana, zaradovaný do tzv. generácie Všeslávie, tvoriacej majoritnú národnú koncepciu, „tradične býva označovaná ako generácia kollárovsko-šafárikovsko-hamuljakovská (niekedy ešte s uvedením Jána Hollého – hollovská), čo identifikuje jej najvýraznejšie osobnosti. Išlo zrejme o najoriginálnejšiu generáciu

myšlienka všeslovanskej vzájomnosti, ktorá hovorila o Slovanoch, že sú jedným národom so štyrmi nárečiami: „Slovan má poznať štyri teraz žijúce vzdelanejšie nárečia, v ktorých sa píšu a tlačia knihy, a to ruské, ilýrske, poľské a československé“³⁵ Ľudevít Gaj vo svojom diele *Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisanja* (1830) predkladá spoločný pravopis pre všetkých južných Slovanov. Táto kniha sa stala základom chorvátskeho pravopisu a zároveň začiatkom národného obrodzenia.

Ilýrske hnutie sa rozšírilo a stalo sa dominantným aj medzi chorvátskou šľachtou, ktorá v ilýrskych ideách videla mohutnosť obrany svojich municipálnych práv voči maďarskej šľachte.³⁶ Neskôr, v období revolúcie, narazili národné požiadavky Chorvátov na maďarizačnú politiku uhorskej revolučnej vlády, v dôsledku čoho sa chorvátska politická reprezentácia (na čele s bánom Josipom Jelačićom) postavila na stranu Habsburgovcov (Rakúska) a pomáhala jej potlačiť revolúciu vo Viedni a v Maďarsku. Podobne sa o tejto situácii zmieňuje aj Vajanský v *Živote Štefana Moyzesa*: „Moysesov sedemnášťročný pobyt v Chorvátsku nebol časom pokoja, trebárs jeho povolanie nebolo práve bojovné. No ako dobrý Slavian, nemohol ostať ľahostajný, keď išlo o život národa. Maďari už na snemoch roku 1825 – 1827 silno žiadali, aby Chorváti prijali maďarský jazyk za štátny namiesto latinského. Chorváti bránili predbežne latinitu (...) Neskôr pretenzie Maďarov zosilnili sa ramenito: oni počali násilne tísnuť maďarčinu do Chorvátska. Týmto upozornili Chorvátov, že nenie dosť brániť latinitu proti maďarčine, teda reč mŕtvu proti živej, ale vlastný rodný živý jazyk zastať pred nápadom maďarizácie. I

slovenského národného obrodzenia, ktorá začala aktívne pôsobiť v 20. rokoch 19. storočia.“ (PODOLAN, Peter: *Veľká Morava v historickej spisbe generácie Všeslávie*. Acta historica Posoniensia XXXIV. Monographiae IX. Bratislava : Stimul – centrum informatiky a vzdelávania FiF UK, 2018, str. 11.

³⁵ KOLLÁR, Ján: *O literárnej vzájomnosti medzi rozličnými kmeňmi a nárečiami slovanského národa. Dielo II*. Bratislava : Slovenský Tatran, 2001, str. 397.

³⁶ GOLDSTEIN, Ivo: *Hrvatska povijest*. Zagreb : Novi Liber 2013, str. 198.

zavznel konečne jasný hlas grófa Janka Draškovića, ktorý už pozitívne poukázal na práva rodného jazyka.³⁷

Tohto procesu sa zúčastnil i Juraj Haulik. Počas chorvátskych snemov v rokoch 1839 – 1847 zastupoval chorvátske záujmy, ktoré sa vzťahovali predovšetkým na municipálne práva, obnovu Chorvátskej kráľovskej rady (Consilium Regium Croaticum) ako samostatnej vlády, ktorá by garantovala používanie chorvátskeho jazyka vo verejnom styku, na gymnáziách a v Akadémii a zmenu Akadémie na univerzitu. Snažil sa najmä o to, aby sa celé Chorvátsko a Slavónia v cirkevnom priestore stali nezávislými od uhorskej hierarchie pozdvihnutím záhrebského biskupstva na arcibiskupstvo.³⁸ „Po r. 1848 bolo možné uskutočniť rozhodnutie Chorvátskeho snemu z r. 1845 o pozdvihnutí záhrebského biskupstva na arcibiskupstvo a o vytvorení chorvátsko-slavónskej cirkevnej metropolity. Vo Viedni ju podporil i bán J. Jelačić, potom ju odobril i cisár, a Svätá stolica ju potvrdila r. 1850 bulou „*Ubi primum placuit*.“³⁹ Vajanský v diele *Život Štefana Moyzesa* píše o návrate Moyzesa do Záhrebu a jeho veľkej radosti, keďže Viedeň rozhodla o povýšení a samotný pápež Pius IX. podporil tento akt dňa 11. decembra 1852 bulou „*Auctorem omnium*“. „Prvým arcibiskupom stal sa Georg Haulik, nie bez ingerencie Moysesovej, ktorému Jelačić bezhranične dôveroval. Tak, hľa, stalo sa, že Moyses mohol odmeniť sa svojmu veľkodušnému záštitníkovi v časoch ťažkých, ba tak osudných, že mohli zraziť Moysesu z krásne započatej dráhy.“⁴⁰ V r. 1856 pápež Pius IX. vymenoval Haulika za kardinála.

³⁷ VAJANSKÝ, Svetozár Hurban: *Storočná pamiatka narodenia Štefana Moyzesa, biskupa baňskobystrického, Jeho veličenstva skutočného tajného radcu, doktora filozofie, predsedu Matice slovenskej atď. atď.* 1797 — 1897. Svojím nákladom vydal Kníhkupecko-nakladateľský spolok v Turč. Sv. Martine. Tlačou Kníhtlačiarsko-účastinárskeho spolku v Turč. Sv. Martine. 1897, str. 18.

³⁸ BATELJA, Juraj: *Zagrebački biskupi i nadbiskupi*. Zagreb : Školska knjiga, 1995, str. 463.

³⁹ *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 5. Zagreb : Leksikografski Zavod „Miroslav Krleža“, 2002, str. 454.

⁴⁰ VAJANSKÝ, Svetozár Hurban: *Storočná pamiatka narodenia Štefana Moyzesa, biskupa baňskobystrického, Jeho veličenstva skutočného tajného radcu, doktora filozofie, predsedu Matice slovenskej atď. atď.* 1797 — 1897. Svojím nákladom vydal Kníhkupecko-nakladateľský spolok v Turč. Sv. Martine. Tlačou Kníhtlačiarsko-účastinárskeho spolku v Turč. Sv. Martine. 1897, str. 45.

So starostlivosťou o chorvátske politické a cirkevné inštitúcie J. Haulik neprestal. V r. 1849 založil periodikum *Záhrebský katolícky list* (*Zagrebački katolički list*) určené nielen kňazom, ale všetkým vzdelaným čitateľom. Jeho úlohou bolo postaviť sa na odpor liberálnemu duchovenstvu. Stal sa sprostredkovateľom katolíckej obnovy. V rokoch 1851 – 1858 podporil vznik bratstiev Máriinho Srdca a Presvätého Srdca Ježišovho, založil Spolok sv. Vincenta de Paul. Vďaka Haulikovej pomoci a podpore vznikla Ženská spoločnosť na pomoc opusteným deťom a Katolícka spoločnosť učňov, ktorej umožnil kúpu budovy a začiatok aktivity v Záhrebe. Založil prvú verejnú ľudovú výpožičnú knižnicu a čítareň. Aj keď politicky nesúhlasil s ďakovským biskupom J. J. Strossmayerom, spoločne v roku 1863 organizovali oslavu 1000. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu. Roku 1867 založil knižné a vydavateľské Spoločenstvo sv. Hieronyma na propagovanie a šírenie ľudovej osvety. Kultúrne inštitúcie mali v Haulikovi osobitného veľkého podporovateľa. Roku 1842 bol jedným zo spoluzakladateľov Matice chorvátskej, jej i Spoločenstvu juhoslovanskej histórie daroval finančný príspevok. Predsedal zasadnutiam chorvátskeho snemu, keď bol r. 1840 akceptovaný návrh na založenie Chorvátskeho národného divadla. Stál pri osnovovaní chorvátskeho jazyka, podporil založenie Národného múzea v Záhrebe (i finančne), r. 1846 otvoril pre verejnosť Metropolitnú knižnicu, podporoval Hudobnú spoločnosť a finančne prispel na vybudovanie budovy Chorvátskeho hudobného ústavu, pomohol založiť jeho konzervatórium. Juhoslovanskej akadémii daroval taktiež vysokú finančnú čiastku. Finančne pomohol viacerým chorvátskym mestám, osobitne peňažným darom podporoval nadácie pre chudobných.⁴¹

Tieto jeho rozsiahle aktivity zhrnul taktiež Vajanský a o Haulikovi píše ako o znamenitom ochrancovi ilýrizmu

⁴¹ *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 5. Zagreb : Leksikografski Zavod „Miroslav Krleža“, 2002, str. 455. Pozri tiež: HORVAT, Vladimír: *Crkva u Hrvatskom narodnom preporodu. Kratak pregled pisaca i djela tema i problema*. Zagreb : Mala knjižnica GK „Kovčeg“ 23, 1986, str. 94.

a chorvátskeho národného hnutia. „Biskup Georg Haulik, rodom Slovák, práve tak ako sám Moyses. Haulik patrí k najužitočnejším, najčinnnejším a najobetavejším chorvátskym patriotom, ktorý venoval duchovným, humanitným i národným cieľom veľké sumy (150 000 zl. len na opateru milosrdných sestier). On zobúdzal v klerikoch národného ducha a primal ich učiť sa slavianskym jazykom, menovite ruskému, navštevoval sám ich deklamátorské večierky. Štedro podporoval literatúru i umožnil značnou peňažnou obeťou založenie chorvátskeho národného divadla“⁴²

Na oddych mešťanov upravil park Maximir, vtedy nazvaný Jurjaves, pozvúc odborníkov z Rakúska. Časť lesa pretvoril na promenádu popri piatich jazerách, vybudoval pavilóny, vyhliadku, kaplnku a pamätník sv. Juraja. Tento pamätník sa dnes nachádza blízko Chorvátskeho národného divadla v Záhrebe. Najviac finančne prispel na opravenie Záhrebskej katedrály. Zaobstaral nový veľký zvon majstra H. Degena, dal postaviť nový hlavný oltár a desať veľkých sôch A. Sickingera, vitráže H. M. Hessa, lustre a Walckerov organ.⁴³

Haulik sa už počas pobytu vo Viedni oboznámil s politickým pohybom v Chorvátsku. V r. 1848 vo Viedni podporil Jelačićov výber za bána, potom materiálne podporoval jeho vojsko keď odišli bojovať proti povstalcovi v Maďarsku na potlačenie revolúcie vo Viedni. V rovnakom čase ho liberálni politici, ešte stále orientovaní na Pešť, prehlásili za zradcu a žiadali, aby sa mu bol odobraný majetok. Po roku 1869 sa politicky priblížil Viedni v nádeji, že je pre Chorvátsko najlepšie dohodnúť sa priamo s kráľom. Na Chorvátskom sneme roku 1861 sa vzdal idey juhoslovanstva a panslavizmu. Kvôli svojim politickým názorom sa nezhodol s J. J. Strossmayerom.

⁴² VAJANSKÝ, Svetozár Hurban: *Storočná pamiatka narodenia Štefana Moyses, biskupa baňskobystrického, Jeho veličenstva skutočného tajného radcu, doktora filozofie, predsedu Matice slovenskej atď. atď. 1797 — 1897*. Svojím nákladom vydal Kníhkupecko-nakladateľský spolok v Turč. Sv. Martine. Tlačou Kníhtlačiarско-účastinárského spolku v Turč. Sv. Martine. 1897, str. 22.

⁴³ *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 5. Zagreb : Leksikografski Zavod „Miroslav Krleža“, 2002, str. 455.

Súdy súčasníkov a historikov o Haulikovi sú rozličné a pozerajú sa na jeho politickú činnosť. Historici novšieho obdobia mu vyčítajú podporovanie „absolutistického štátu“ (J. Šidak, M. Gorss, A. Szabo) a „germanizátorský smer“ (M. Gross), aj keď spomínajú, čo a koľko urobil pre chorvátsku správnu samostatnosť a prebudenie zásad ilýrskeho obrodzenia a národného pohybu.⁴⁴

Juraj Haulik je pochovaný v Záhrebskej katedrále pri oltári sv. Ladislava. Bustu nad hrobom vytvoril r. 1887 I. Rendič. Jeho portrét namaľoval I. Zasche.

Nech už súdobé historiografické práce pozerajú na Haulika rôzne, v každom prípade bol tento trnavský rodák významnou osobnosťou chorvátskych dejín a zaslúžil by si miesto aj v slovenskej histórii. Dokazuje to i záverečný citát Vajanského: „No slovenské trojhviezdie na chorvátskom nebi svieti sa ešte dnes, a môže každého Slováka naplniť hrdosťou. Moyses, Šulek a Haulik vryli mená svoje na mramorovú dosku chorvátskej politickej, cirkevnej i kultúrnej histórie. Možno, Chorváti neobyčajné služby slovenských mužov vďačne uznali, ešte i v piesni z oných renesančných čias: „Korak, korak za korakom, Hrvat, Srbín za Slovákom!“⁴⁵

Literatúra:

BATELJA, Juraj: Zagrebački biskupi i nadbiskupi. Zagreb : Školska knjiga, 1995, ISBN 953-0-60597-8.

GOLDSTEIN, Ivo: *Hrvatska povijest*. Zagreb : Novi Liber 2013, ISBN 978-953-325-034-2.

⁴⁴ Tamže, str. 455 – 456.

⁴⁵ VAJANSKÝ, Svetozár Hurban: *Storočná pamiatka narodenia Štefana Moyses, biskupa baňskobystrického, Jeho veličenstva skutočného tajného radcu, doktora filozofie, predsedu Matice slovenskej atď. atď. 1797 — 1897*. Svojím nákladom vydal Kníhkupecko-nakladateľský spolok v Turč. Sv. Martine. Tlačou Kníhtlačiarsko-účastinárskeho spolku v Turč. Sv. Martine. 1897, str. 43.

HORVAT, Josip: *Ljudevit Gaj. Njegov život, njegovo doba*. Zagreb : Sveučilišna naklada Liber 1975.

HORVAT, Vladimir: *Crkva u Hrvatskom narodnom preporodu. Kratak pregled pisaca i djela tema i problema*. Zagreb : Mala knjižnica GK „Kovčeg“ 23, 1986, str. 90 – 95.

Hrvatski biografski leksikon, sv. 5. Zagreb : Leksikografski Zavod „Miroslav Krleža“, 2002, str. 454 – 456, ISBN 953-6036-20-7.

KOLLÁR, Ján: *O literárnej vzájomnosti medzi rozličnými kmeňmi a nárečiami slovanského národa. Dielo II*. Bratislava : Slovenský Tatran, 2001, ISBN 80-222-0494-3.

LUKINOVIĆ, Andrija: *Zagreb – devetstoljetna biskupija*. Zagreb : Glas koncila, 1995, ISBN 953-6258-13-7.

MRVA, Ivan – SEGEŠ, Vladimír: *Dejiny Uhorska a Slováci*. Bratislava : Perfekt, 2012, ISBN 970-80-8046-586-5.

PODOLAN, Peter: *Veľká Morava v historickej spisbe generácie Všeslávie. Acta historica Posoniensia XXXIV. Monographiae IX*. Bratislava : Stimul – centrum informatiky a vzdelávania FiF UK, 2018, ISBN 978-80-223-4391-6.

VAJANSKÝ, Svetozár Hurban: *Storočná pamiatka narodenia Štefana Moyses, biskupa baňskobystrického, Jeho veličenstva skutočného tajného radcu, doktora filozofie, predsedu Matice slovenskej atď. atď. 1797 — 1897*. Svojím nákladom vydal Kníhkupecko-nakladateľský spolok v Turč. Sv. Martine. Tlačou Kníhtlačiarsko-účastinárskeho spolku v Turč. Sv. Martine. 1897.

VAJANSKÝ, Svetozár Hurban: *Život Štefana Moyses*. Martin : Vydavateľstvo Matice slovenskej, 1997, ISBN 80-7090-442-9.

JEMBRIH, Alojz: *Tragom života i rada Stjepana Moysesa u Zagrebu (1829. – 1851)*. Zagreb : Hrvatsko književno društvo Sv. Jeronima u Zagrebu, 2016. ISBN 978-953-227-092-1.

Kontaktné údaje

Mgr. Ľubica Blažencová, PhD
Univerzita Komenského
Pedagogická fakulta
Račianska 59
813 34 Bratislava
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
blazencova@fedu.uniba.sk

HAULIKOV INŠTITÚT V PROSPECH KARDINÁLA HAULIKA

Beáta Áčová – Martin Klement – Simona Rečná – Ivona Matúšová

Naše občianske združenie je *de facto* pomenované po záhrebskom arcibiskupovi a metropolitovi Mons. ThDr. Jurajovi kardinálovi Haulikovi už od jubilejného 1. 150 roku výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu, ktoré sme oslavovali v roku 2013. *De iure* až od roku 2014, kedy sme sa aj stali členom združenia *Životnými cestami Jána Palárika*. Trnavský samosprávny kraj udelil kardinálovi Haulikovi v roku 2014 *Pamätnú medailu Cyril a Metod* – in memoriam a v tom istom roku aj *Čestné občianstvo Trnavského samosprávneho kraja* – in memoriam – za čo patrí naše poďakovanie predsedovi samosprávneho kraja, Tiborovi Mikušovi.

Zásluhou Borisa Petrika prvého tajomníka Veľvyslanectva SR v Chorvátsku so sídlom v Záhrebe ako i jeho nástupkyne Hany Kováčovej sme sa dostali *bližšie* k našej významnej osobnosti a následne i k mnohým dobrým ľuďom, ktorí nám potom otvárali cestu *d'alej* ku: *Gornjogradskemu gimnaziu Zagreb*, kde je pamätná tabuľa Štefanovi Moysesovi z 3.októbra 1997; *Parku Maksimir* – tam sme odhalili pamätnú tabuľu kardinálovi Haulikovi – 15.mája 2014; rehoľným Sestrám milosrdniciam z *Provincie Bezgrješnog Začeca Blažene Djevice Marije Zagreb* – v ich dievčenskom gymnáziu sme odhalili pamätnú tabuľu *Slovenskému trojhviezdiu – Moysesovi, Haulikovi a Šulekovi* – 5.októbra 2015; Matici slovenskej v Chorvátsku a jej predsedovi Zlatkovi Jevakovi – na Slovensku nás navštívili v roku 2014; Spoločnosti Chorvátsko – slovenského priateľstva – a jej predsedovi Martinovi Machatovi, čo nám vydali zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej 5.októbra 2015 v Záhrebe; Ľubici Blažencovej – lektorky slovenského jazyka na Záhrebskej univerzite; Valérii Kubalovej – projektovej manažérke

pracujúcej na medzinárodnom projekte Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v Záhrebe; *Hrvatsko književnomu društvu svetog Jeronima* a Nadbiskupskemu archivu – konkrétne vdp. Stjepanu Razumu, predsedovi; ako i jednému maličkému kníhkupectvu na *Kaptole*, kde sme si kúpili knihu: *Kardinal Haulik nadbiskup zagrebački 1788 – 1869* a napokon sme sa ocitli až v jej knižnom vydavateľstve *Glas koncila*.

Tam sme získali – ochotne a veľkoryso zadarmo - autorské práva na preklad knihy od jej vlastníkov – Agneza Szabo, Djuro Deželić, Nedjeljko Pintarić, Juraj Kolarić a začala sa naša vlastná *krížová cesta radosti* s publikáciou o živote a diele kardinála Haulika. Až na piaty pokus sa nám podarilo získať p. dr. Ľubu Lučanskú na preklad. Po zhotovení vlastných fotografií - pamätných artefaktov na kardinála Haulika, sme pátrali vo vydavateľstve Glas koncila po fotkách, ktoré sú v originálnom vydaní, lebo niektorí vlastníci autorských práv sa domnievali, aby naša slovenská kniha bola identická s tou chorvátskou – čo žiaľ pre nezachovanie fotiek v archíve, nie je vôbec možné.

Následne potom bola na rade taká maličkosť – zháňanie financií na vydanie. Publikáciu vytlačil Tomáš Letavay. Jej vydanie sa naplňa až teraz, keď sme si pripomenuli 230.výročie narodenia v roku 2018 a 150.výročie úmrtia v roku 2019, k čomu náš inštitút vyhlásil *Jubilejný rok kardinála Haulika*, a to s ohraničeným začiatkom 21.apríla 2018 a koncom 21.mája 2019.

Ďakujeme ešte raz všetkým za odhalenie minulosti pre našu slovenskú prítomnosť! Konkrétne predovšetkým členom *Výboru Haulikovho inštitútu* za odsúhlasenie myšlienky vydať publikáciu ako i za všetku ich podporu, a to: Ivone Matúšovej – podpredsedníčke a zároveň vydavateľke tohto diela, Márii Markovej, Alojzovi Matúšovi, Ľubici Štefunkovej, Jarmile Šturdíkovej, Monike Šturdíkovej a Vladimírovi Žákovi.

Zverujeme kardinála Haulika, celé toto dielo, všetkých našich živých a zomrelých členov ako i našich priaznivcov a sponzorov pod mocnú ochranu a príhovor u Pána Boha nášmu patrónovi sv. Jánovi Pavlovi II.

Nech žije v nás prvý chorvátsky arcibiskup – metropolita a kardinál; otec chudobných a tešiteľ trpiacich; národný mecenáš a politik – zástupca bána a predseda parlamentu; veľký Slovan, ktorý sa narodil ako Slovák a zomrel ako Chorvát; dobudovateľ Parku Maksimir; zakladateľ spolkov a inštitúcií pretrvávajúcich až do našej súčasnosti, ktorý sa s pomocou tejto publikácie *symbolicky* vracia späť na Slovensko a do svojej rodnej Trnavy – hrdo pomenovanej slovenský *Malý Rím*.

Literatúra a použité informačné zdroje

DEŽELIČ, V. 2019. *Trnavský rodák kardinál Haulik záhrebský arcibiskup 1788 – 1869*. Trnava: Haulikov inštitút, 2019, 208 s. ISBN 978 – 80 – 570 – 0842 – 2.

Kontaktné údaje

PhDr. Beáta Áčová, PhD, MBA, LL.M.

VŠZaSP sv. Alžbety Bratislava

Nám. 1.mája č. 1, P.O.BOX 104

810 00 Bratislava

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

beata.acova@gmail.com

a

PhDr. PaedDr. Mgr. Martin Klement, Ph.D.h.c., MBA, LL.M.

VŠZaSP sv. Alžbety Bratislava – doktorand

Palackého 1, P.O.Box 104
810 00 Bratislava
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
martin.klement@gmail.com

a

PhDr. Simona Rečná
VŠZaSP sv. Alžbety Bratislava
Nám. 1.mája č. 1, P.O.BOX 104
810 00 Bratislava
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
simona.recna@gmail.com

a

Bc. Ivona Matúšová, MBA, O.C.H.
Haulikov inštitút - podpredsedníčka
Tehelná 6/B
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
matusovai@businessexpert.sk

K UZAVRETIU *JUBILEJNÉHO ROKA KARDINÁLA HAULIKA*

Luba Lučanská

Držíte v rukách slovenský preklad životopisu veľmi vzácného človeka. Človeka s veľkým „Č“. Človeka, akých potrebuje každá doba. Mala som tú česť priblížiť sa k nemu prostredníctvom tejto knihy ako prvá a môžem vám povedať, že to bol pre mňa vskutku neobyčajný zážitok! Zážitok a súčasne ponaučenie ako slúžiť iným – ako byť skutočným kresťanom. A ako zostať človekom aj tam „hore“, vo vyšších sférach cirkevnej hierarchie, kam ho vyniesla jeho usilovnosť, horlivosť a túžba byť lepším – a to v každom smere – ale najmä pokora. Pred Bohom aj pred ľuďmi. Aj pred tými najobyčajnejšími.

Od samého začiatku práce na tomto preklade ma okrem mnohého iného nesmierne prekvapovala skutočnosť, že tento „náš“ človek, nielen že sa sám dokázal presadiť v inej krajine a veľa dosiahnuť vlastnými silami, t. j. vlastným úsilím, vytrvalosťou, trpezlivosťou a múdrosťou, ale aj sa veľmi silno a vskutku celý svoj život denno-denne zasadzovať – a aj sám presadzovať, keď to bolo v jeho moci – pre chorvátsky národ toľko vysoko pozitívnych zmien, že to možno znie až neuveriteľne. Je to tak. Stihol toho vskutku nemálo a my ho môžeme len nekonečne obdivovať, pretože u nás sa takéto zmeny darilo presadzovať omnoho ťažšie a mnohé sa v tom čase nepodarilo presadiť vôbec. Pripadá mi to veľmi zvláštne. Akoby sme za iných vedeli bojovať viac, než sami za seba... Možno aj preto, či práve preto (?) sa mi to tak dobre čítalo... Človek dnešnej doby nevdojak cíti hrdosť na takéhoto Človeka – našinca, ktorý bol veľkým človekom nielen svojou vysokou pozíciou, ktorú dosiahol v Katolíckej Cirkvi, ale najmä svojou hlbokou ľudomilnosťou... Svojim srdcom, ktoré rozdával doslova každému a na každom kroku, kamkoľvek išiel a s kýmkoľvek sa stretol. Ale zo všetkého najviac ma dojímali jeho

milé stretnutia s deťmi, vzťah k seminaristom a k jeho služobníctvu... Bol v prvom rade dobrým človekom a to – povedané dnešným slovníkom – v práci aj v súkromí.

Aby som však zbytočne neopakovala, čo už povedali iní, dovoľte mi, milí hostia, obrátiť vašu pozornosť aj na proces vzniku prekladu životopisu tohto jedinečného človeka.

Tento preklad bol pre mňa skutočne životnou výzvou a možnosť pracovať na ňom som prijala s mimoriadnym potešením a vďakou, ale aj s veľkými obavami, či to vôbec zvládnem. Rodil sa veľmi ťažko, pretože originál knihy tvoria písomnosti, záznamy a denníky, ktoré vznikali v dvoch - pre nás, ľudí 21. st. - veľmi vzdialených historických obdobiach: v 1. a 2. polovici 19. storočia (osobné zápisky kardinála Haulika, vrátane jeho korešpondencie, Pastierskych listov, ale aj všetkých dobových materiálov o ňom, jeho pôsobení a o jeho dobe v Katolíckych a mnohých iných novinách a dielach, z ktorých sa tu hojne cituje), teda ešte pred kodifikáciou spisovného chorvátskeho jazyka, v dôsledku čoho boli texty často v rôznych nárečiach, najmä v kajkavskom nárečí prostého ľudu, ktorý neovládal latinčinu, a preto, aby sa mu ako biskup, arcibiskup a napokon aj ako kardinál čo najlepšie priblížil, prihováral sa mu v jeho rodnom nárečí. Na omšiach aj pri každodenných stretnutiach, či pri slávnostných príležitostiach. Komentár autora vznikol „už“ síce na začiatku 20. storočia, ale aj to je už jazykovo veľmi vzdialená forma ešte stále starej formy chorvátskeho jazyka, hoci už o niečo zrozumiteľnejšia. Nakoľko nie som odborníčkou na preklad starých foriem chorvátskeho jazyka ani jeho nárečí, v tomto „boji“ o porozumenie textu a zachovanie významu textu, aby som sa ani v najmenšom neodklonila od jeho obsahu, mi veľmi pomohlo, že som sa aspoň z času na čas smela obrátiť o radu a pomoc na niekoľkých veľmi vzácných ľuďoch, ktorí mi ju neodmietli.

V prvom momente vskutku v stave úplnej bezradnosti som sa obrátila na pani Martu Pallesichovú, ktorá okrem toho, že je moja dobrá priateľka a dobrá duša ochotná mi kedykoľvek pomôcť, pracuje aj ako aktívna členka a organizátorka rôznych kultúrnych podujatí v Spolku Chorvátov na Slovensku v Čunove. Vďaka nej som mala možnosť aspoň prostredníctvom e-mailovej korešpondencie „spoznať“ aj ďalších vzácných ľudí. Predovšetkým predsedu Spolku Chorvátov na Slovensku (HKD) v Čunove, pána RNDr. Jána Maasza, ktorý mi pomohol vniknúť do tajov nárečových a iných starých foriem vyjadrovania v Chorvátsku 19. storočia a tým, že mi skorigoval a – čiastočne, no významne – pomohol s prekladom niekoľkých naozaj ťažko zrozumiteľných viet prvých kapitol knihy, ma doslova „naštartoval“... Jemu vďačím skutočne za veľa, najmä za to, že som sa vôbec dokázala „naladiť“ na tú „správnu strunu“, presnejšie preniknúť do myslenia tohto starobylého spôsobu vyjadrovania, ktorý bol bežný tak v oficiálnych dokumentoch 19. storočia (nielen pokiaľ ide o nárečové zvláštnosti, ale aj o oficiálne vyjadrovacie prostriedky Haulikovej doby, ktoré sa veľmi odlišujú od tých dnešných), ale aj v každodennej medziľudskej komunikácii a pochopiť význam jednotlivých slov, ktoré sa už v súčasných slovníkoch nenachádzajú a často aj celých viet a nekonečných súvetí. Po tomto „naštartovaní“ som už bola nútená s prekladom viac-menej úspešne „bojovať“ sama alebo s pomocou ďalšieho veľmi vzácného človeka – môjho profesora slavistiky na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, doc. PhDr. Emila Horáka, CSc., s ktorým som dodnes v mailovom kontakte. Pomohol mi najmä s veršami alebo miestami aj s celými básňami a piesňami, ktorých texty tu autor na viacerých miestach uvádza v pôvodnej – dnes už len veľmi málo zrozumiteľnej – básnickej forme, pre mňa už miestami úplne nezrozumiteľnej. Okrem toho by som sa mu chcela veľmi pekne poďakovať aj za konštruktívny dialóg a spripomienkovanie celého prekladu vo fáze jeho tvorby aj za jeho záverečné skorigovanie.

Nemala by som zabudnúť ani na pani Ing. Annu Galovič, ktorá – hrdá na svoj chorvátsky pôvod ako správna Chorvátko – je takisto veľmi aktívnou členkou Spolku Chorvátov na Slovensku v Chorvátskom Grobe a miestnou učiteľkou chorvátskeho jazyka. Jej vdáčim za čas strávený so mnou nad týmto prekladom, najmä v jeho záverečnej fáze, a to predovšetkým nad miestami, kde sa vyskytovali označenia rôznych častí kardinálskeho oblečenia a iné dôležité pojmy označujúce rôzne reálie týkajúce sa života vyššieho kléru vo Svätej Stolicy tých čias, pretože ja vlastne ani nie som katolíčka (iba sa zaujímam o minulosť a súčasnosť Katolíckej Cirkvi, pričom ma veľmi oslovujú predovšetkým niektoré formy jej spirituality) Vdáčim jej jednak za jej osobný prínos do celkovej štylizácie niektorých pasáží, ale aj za pomoc ľudí, ktorých bola ochotná v mojom mene osloviť v prípadoch, kedy si ani ona nebola istá tým, či oným výrazom.

Napokon moja veľká vďaka smeruje k samotným zadávateľom tohto prekladu, k pani Bc. Ivone Matúšovej a pánovi docentovi dr. Pavlovi Zemkovi z Haulikovho inštitútu v Trnave, ktorých dôvera ma už pri našom prvom stretnutí zasiahla natoľko, že som im to nedokázala odmietnuť, čo už vraj iní prekladatelia predtým mnou údajne urobili... Nechcela som ich sklamať. Prijala som to však s veľkou obavou, že napokon budú aj tak sklamaní, lebo to nezvládnem. Vdáčim im teda predovšetkým za to, že ma celý čas obaja veľmi húževnato a stále znova a znova posmeľovali – doslova mi vlievali odvahu do žíl a chuť boriť sa s každým problémom, lebo vedeli, že ich musí byť nemálo. Určite mi v tom v nemalej miere pomohli aj ich modlitby vysielané k samotnému kardinálovi Haulikovi, ktorého duch akiste neustále bdel nado mnou a viedol moju - často veľmi bezradnú - ruku a ktorý mi prostredníctvom niečoho, čomu sa hovorí „prekladateľská intuícia“, pomáhal úspešne dokončiť toto dielo, aby jedného dňa uzrelo svetlo sveta a stalo sa inšpiráciou pre mnohých.

Nech teda toto vzácne dielo slúži na uctenie si a oslávenie mena vskutku veľkého Človeka – prvého záhrebského arcibiskupa a kardinála Juraja Haulika – ktorý si to naozaj v plnej miere zaslúži! Vám všetkým budúcim čitateľom tohto jeho životopisu zo srdca želám, aby sa Haulikov odkaz dotkol všetkých sŕdc, ktoré sa o ňom dozvedia! Jemu aj všetkým, ktorí mi akokoľvek pri tejto vskutku náročnej práci pomáhali, patrí ešte raz moja veľká vďaka!

Kontaktné údaje

Mgr. Ľuba Lučanská
prekladateľka z nemeckého, srbského, chorvátskeho,
bosnianskeho a českého jazyka
Bratislava
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
luba.lucanska@gmail.com

Zborník z medzinárodnej konferencie

KARDINÁL HAULIK

Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie

Vydavateľ: Haulikov inštitút, Trnava 2020
elektronická publikácia

ISBN 978-80-973532-2-3